

HCS D

**Human capital and social
development.**

2024 – volume 7, issue 1

**Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish
jurnali.**

2024 – 7-jild, 1-son

www.hcsd.samdu.uz

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT
UNIVERSITETI**

**Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish jurnali
Journal Human capital and social development
Журнал Человеческий капитал и социально-развитие
Jurnali**

7-jild, 1-son (Mart) 2024.

Jurnal 2021-yilda tashkil topgan.

Davriyligi: har ikki oyda

Davriy nashirning rasmiy nomi: “Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish”-“Human capital and social development”-“Человеческий капитал и социальное развитие”
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 19.05.2021 sanada berilgan №1179 guvohnomasi bilan ro‘yhatdan o‘tgan.

Junal: O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2023 yil 30 noyabrda 342/3-son qarori bilan tasdiqlangan Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) Ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yhatiga kiritilgan.

Jurnal asoschilari: Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti
Inson resurslari va mahalla tarqqiyotini boshqarish instituti.

Nashr etuvchi: SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi.

Xalqaro indeksi: ISSN 3030-3672

Tahririyat telefoni: +998 (94) 283 56 78, +998 (90) 502 13 03

Pochta manzili: 140104, Samarqand shahar., Universitet xiyoboni, 4

Web-sayt: www.hcsd.samdu.uz.

E-mail: ikromnasimov2020@gmail.com

**«INSON KAPITALI VA IJTIMOIIY RIVOJLANISH»
«HUMAN CAPITAL AND SOCIAL DEVELOPMENT»
«ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ И СОЦИАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ»
JURNALI**

Bosh muharrir: t.f.d., prof. Xalmuradov Rustam Ibragimovich

Bosh muharrir o‘rinbosari: f-m.f.n., dots. Xushvaqtoy Hakim Abdilhakovich

Kotib: PhD., dots., Korjavova Xurshida Abdulmalikovna

Texnik muharrir: assistent., Rabbimov Muxriddin Musoqul o‘g‘li

TAHRIRIYAT KENGASHI

O‘zFA akademigi, i.f.d., prof. Abdurahmonov Qalandar Xodjayivech

O‘zFA akademigi, i.f.d., prof. G‘ulomov Saidaxror Saidaxmedovich

i.f.d., prof. Нехода Евгения Владимировна (Россия)

i.f.d., prof. Xolmo‘minov Shayzoq Raxmatovich (TDIU)

i.f.d., prof. Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich (SamISI)

i.f.d., prof. Muxammedov Murod Muxammedovich (SamISI)

i.f.d., prof. Arabov Nurali Uralovich (SamDU)

i.f.d., prof. Safarov Baxodirxon Shaxriyovich (SamDU)

i.f.d., prof. Nasimov Dilmurod Abdulloyevich (SamDU)

i.f.n., prof. Aslanova Dilbar Xasanovna (SamISI)

PhD, dots. Djurakulov Shoxrux Davronovich (SamDU)

i.f.n., dots. Yuldashev Shamsiddin Qiyomiddinovich (SamDU)

i.f.n., dots. Nizamov Axtam Numonovich (SamDU)

i.f.n., dots. Bozorov Berdimurod Ulug‘murodovich (SamDU)

i.f.n., dots. Boboqulov Bahromqul Mamatkulovich (SamDU)

i.f.n., dots. Kushatov Rustam Xaydarovich (SamDU)

i.f.n., dots. Porsayev Ganidjan Muxamedovich (SamDU)

i.f.n., dots. Alibekova Saodat Lapasovna (SamDU)

PhD, dots. Nasimov Ikrom Xusanovich (SamDU)

PhD, dots. Ernazarov Ortiq Eshnazarovich (SamDU)

PhD, dots. Ulug‘murodova Nodira Berdimuradovna (SamDU)

PhD, dots. Sharifov Shuhrat Saidahmadovich (SamDU)

PhD, dots. Maxmudova Mohinur Ravshanbekovna (SamDU)

PhD, dots. Bakayev Ziyovuddin Toshbolta o‘g‘li (SamDU)

АГРОХИЗМАТ- РАҚАМЛАШТИРИШ, МОДЕРНИЗАЦИЯЛАШ ВА ДИВЕРСИФИКАЦИЯЛАШ

К.Ж.Мирзаев¹

1. Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, “Raqamli iqtisodiyot” kafedrası
Samarqand, Uzbekiston

OPEN ACCESS
HCSD

Correspondence

К.Ж.Мирзаев

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti “Raqamli iqtisodiyot” kafedrası mudiri professor, u.f.d.
+998915240066

Received: 18 January 2024

Revised: 19 February 2024

Accepted: 21 February 2024

Published: 28 February 2024

Funding source for

publication: Samarkand State university.

Publisher’s Note: HCSD

stays neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.

Copyright: Journal Human

capital and social

development © 2 by

Samarkand State University is

licensed

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Аннотация. Ушбу мақолада муаллифнинг агрохизматларнинг рақамлаштириш, соҳа фаолиятини диверсификациялаш, агрохизматларни қишлоқ аҳолиси турмуш фаровонлигидаги ўрни ҳамда агосаноатни ривожлантиришдаги аҳамияти ҳақида тадқиқотлар олиб борган бўлиб, агрохизматларни рақамлаштириш бўйича фикрлар келтирилган ҳамда таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: агрохизмат, хизмат кўрсатиш, агробизнес, сервис, инфратузилма, рақамли технология, “суъний интеллект”, буюмлар интернет.

Аннотация. В данной статье автор провел исследование по вопросам цифровизации агроуслуг, диверсификации отраслевой деятельности, роли агрохизматов в благосостоянии сельских жителей, а также значения агропромышленности в развитии сельскохозяйственных услуг.

Ключевые слова: агрохизмат, сервис, агробизнес, сервис, инфраструктура, цифровые технологии, «искусственный интеллект», интернет зданий.

Annotation This article develops the author's thoughts on the development of the housing and communal services system of our republic through the effective use of experience, infrastructure and sectoral mechanisms of foreign countries, proposals and recommendations.

Keywords: municipal services, communal system, communal, services, infrastructure, housing company, mechanism, water supply, smart house, heat supply.

Кириш

Хизмат кўрсатишнинг муҳим тури бўлган масалалари бўйича агрохизмат ўтган асрнинг 90-йилларидан бошлаб республикада аграр соҳа муҳим хизмат тури сифатида илмий-тадқиқот изланишлари ўлиб борилган ҳамда ўзига хос хусусиятларидан келиб чиқиб алоҳида тузилма сифатида ўрганила бошлаган. Шунингдек, олиб борилган илмий изланишларда агрохизмат қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши жараёнидаги ташкилий-иқтисодий тизимнинг зарурий ажралмас таркибий қисми эканлиги ҳам илмий-назарий, ҳам услубий-амалий жиҳатдан чуқур асослаб берилган.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг “Ўзбекистон — 2030” Стратегияси тўғрисида фармони “Барқарор иқтисодий ўсиш орқали аҳоли фаровонлигини таъминлаш” бўлими 54-мақсадида “Республика ҳудудларида 2,5 миллион тонна қувватга эга бўлган 100 та янги агрологистика марказлари фаолиятини йўлга қўйиш ҳамда уларнинг экспорт салоҳиятини 1 миллиард долларга етказиш” [1]. деб белгилаб берилгани мамлакатимизда агросевис хизматларини ривожлантириш бугунги даврни долзарб муаммоларидан бири эканлиги ва бу муаммони ечими сифатида илғор ислохотларни амалга оширишимиз зарурлигини кўрсатмоқда.

Шунингдек, мухтарам Президентимиз “2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг Тараққиёт стратегиясида” [2]. таъкидланганидек “... илм-фан ва

иноватсияга асосланган агрохизматлар кўрсатиш тизимини такомиллаштириш. Агросаноат корхоналарини хом-ашё билан таъминлаш ва ишлаб чиқариш ҳажмини 1,5 бароварга ошириш” вазифасини кўрсатиб бергани ҳам фикримиз тасдиғидир.

Ҳукуматимиз тамонидан белгилаб берилган мақсад ва вазифалардан келиб чиқиб юртимизда агрохизмат хизматларини рақамлаштириш орқали соҳа ривожини таъминлашга эришишимиз мумкин.

Мавзуга оид адабиётларнинг таҳлили

Рақамли иқтисодиётга этиш шароитида агрохизмат хизматлари моҳияти, ривожлантириш масалалари, ташкилий-иқтисодий механизмини такомиллаштириш, ҳуқуқий ва давлат тамонидан қўллаб-қувватлаш масалалари бўйича бир қатор иқтисодчи олимлар тадқиқотлар олиб бorgan бўлиб, уларнинг асосий тадқиқоти агрохизмат хизмат кўрсатишнинг самарадорлигини оширишга қаратилган. Аммо, улар тамонидан олиб борилган тадқиқотлари агрохизматни рақамлаштириш асосида ривожлантиришга қаратилмаганлиги, рақамлаштириш асосида олиб борилган тадқиқотлар ҳам етарли даражада таҳлил этилмаганлигини кўришимиз мумкин. Хусусан:

Қ.Ж.Мирзаев, С.Б.Бобокулов, Б.Қ.Жанзаковларнинг “Рақамли иқтисодиёт” номли ўқув қўлланмасида рақамли иқтисодиёт ва унинг ривожланиши билан боғлиқ технологиялар ҳақида умумий тушунчалари, бошқарувнинг янги

объектлари - платформалар ва бизнес экотизимлари, бизнесни бошқаришнинг янги тамойиллари тавсифланган, электрон бизнес ва электрон тижоратни бошқаришнинг назарий тамойиллари, рақамли эволюция таъсири остида бизнес моделларини ўзгартириш нуқтаи назаридан қарашлар келтирилган. Шунингдек, хизмат кўрсатиш соҳасини рақамлаштириш бўйича устувор йўналишлар келтирилган [3].

Safna Vatakke Kandy Meethal Yoosufларнинг “Constraints Encountered by Beneficiary Farmers and Extension Personnel of Agro Service Centres in Kerala and Suggestions for Improvement” номли илмий мақоласида фермерлар ва агрохизмат корхоналари дуч келадиган турли хил чекловларни батафсил таҳлил қилиш ва талқин қилиш натижасида фермер хўжаликлари учун субсидияларнинг йўқлиги “Бенефициар” фермерлар дуч келадиган асосий тўсиқ эканлиги ва агрохизмат марказларининг хизмат кўрсатувчи провайдерларининг тўхтатилиши каби муаммолар аниқланиб, агрохизмат марказлари фаолиятини яхшилашнинг баъзи усуллари тадқиқ этилган ва соҳани ривожлантириш учун таклифлар келтирилган [4].

Л.А.Солодкина, М.И.Шукшинларнинг “Экономическое содержание инвестиционного механизма системы агрохизмата” номли илмий мақоласида муаллифлар агросаноат мажмуасининг уч соҳаси ўзаро қишлоқ хўжалигига хизмат кўрсатиш тизими билан боғланганлиги ва бу тизимлар ушбу соҳалардаги хизматлар мажмуини ўз ичига олишини тадқиқ этишган.

Шунингдек, қишлоқ хўжалигига хизмат кўрсатиш тизимининг сифатли фаолият кўрсатиши учун зарур хизматлар кўрсатувчи тадбиркорлик субъектларининг кенг инфратузилмасини яратиш зарурлигини асослашган. Тадқиқотчилар қишлоқ хўжалигига хизмат кўрсатиш тизимининг инвестиция механизмининг иқтисодий мазмуни очиқ беришда изланишлар олиб борган бўлиб, таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқишган [5].

О.И.Раҳмонова “Қишлоқ хўжалигини ривожлантириш ва ислоҳ қилиш” номли илмий мақоласида қишлоқ хўжалигида агрохизматни ташкилий-иқтисодий жиҳатлари, агрохизматни ривожлантиришда давлат тамонидан қабул қилинган Фармон, Қарор, Стратегик дастурларнинг аҳамияти, ўрни ва агрохизмат тизимида бошқарув ходимларининг тутган ўрни ҳақида батафсил фикр юритилади ҳамда агрохизматни ривожлантириш мақсадида таклиф ва тавсиялар келтирилган [6].

Тадқиқот методологияси

Мақолада мавзу доирасидан келиб чиққан ҳолда илмий ва назарий ёндашувлар ўрганилиб, мушоҳада қилинган. Тадқиқотда қўйилган мақсадга эришиш учун йўналиш танлаб олинган. Бирламчи ҳамда иккиламчи маълумот манбаларини чуқур ўрганиш ва асослаш учун тадқиқот стратегияси белгилаб олинган. Мақолани ёзишда тадқиқот методологиясининг қиёслаш, умумлаштириш каби усулларидан фойдаланилди.

Таҳлиллар ва асосий натижалар

Агрохизмат хизматларини ишлаб чиқариш жараёнига бевосита ва билвосита таъсир кўрсатувчи гуруҳларга ажратиш мақсадга мувофиқ. Агрохизмат корхоналари ўзларининг аксарият хизматлари билан аграр соҳада маҳсулотларини ишлаб чиқариш жараёнида иштирок этади ва бевосита маҳсулот ишлаб чиқариш даражасига таъсир кўрсатади.

Мисол учун, ерларни ҳайдаш, ғаллани ўриш, экинлар орасига ишлов бериш, маҳаллий ва минерал ўғитлар билан озиқлантириш, ҳашорат ва бегона ўтларга қарши курашиш каби бошқа кўплаб хизматлар бевосита маҳсулот ишлаб чиқариш жараёнида қатнашиб, улар билан боғлиқ сарф-харажатлар маҳсулот таннархига киритилади.

Бизнингча, агрохизмат субъектлари томонидан кўрсатиладиган ҳар хил турдаги хизматлар, аграр соҳа хўжаликларининг иқтисодий фаолиятини ташкил этиш, уни барқарор ривожлантириш ва ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга таъсир этувчи асосий омиллардан бири бўлиб ҳисобланади. Шунинг учун ҳам агрохизмат агросаноат мажмуидаги ишлаб чиқариш инфратузилмасининг асосини ташкил этади.

Агрохизмат тизими аграр соҳа корхоналарига маҳсулотни етиштиришдан ташқари, етиштирилган маҳсулотни тайёрлаш, қуриштиш, сақлаш ва жойлаштириш, ташиш ҳамда бошқа хизмат турларини кўрсатувчи ва уларнинг узлуксиз фаолият юритишини таъминловчи корхоналар мажмуасини ташкил этади [7].

Агрохизматнинг таркибий тузилмаларига аграр соҳада ишлаб чиқариш жараёни билан боғлиқ моддий-техника таъминоти, транспорт хизматлари, алоқа хизмати, уруғлик билан таъминлаш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланишни таъминлайдиган объектлар, агрокимё хизмати, мелиоратсия хизмати, ветеринария ва наслчилик хизмати, ем-хашак таъминоти хизматлари ва бошқалар кириди.

Агрохизмат хизматлари бу бозор иқтисодиёти шароитида аграр соҳа тизимида маҳсулот ишлаб чиқариш эҳтиёжларини қондиришга қаратилган, шу жараёнда замонавий техника ва технологияларга асосланган ҳолда истеъмолчилар талаб ва таклифларини ўзаро уйғунликда шакллантирувчи ҳамда уни амалга ошириш даврида даромад келтиришга йўналтирилган мақсадга мувофиқ фаолиятлар мажмуидир [8].

Шундай қилиб, агрохизмат субъектлари хизматлари бу бозор иқтисодиёти шароитида истеъмолчилар талаб ва таклифи асосида шаклланувчи ҳамда уни амалга оширувчи субъектлар томонидан қишлоқ хўжалиги тармоғининг мажмуавий ҳарактердаги агрохизматларга бўлган эҳтиёжларини қондирувчи, замонавий техника ва технологияларга асосланган даромад келтирувчи мақсадга мувофиқ фаолиятдан иборатдир. Шу сабабдан ҳам агрохизмат хизматларини оқилона ташкил қилиш, уларнинг самарадорлигини баҳолаш ва ошириш масалаларини тадқиқ этиш муҳим илмий-амалий аҳамият касб этиши шубҳасиз.

Бугунги кунда республикамизда алоҳида агрохизмат хизматлари бозори шаклланган бўлиб, у мазмун-моҳияти бўйича бошқа бозорлардан кам фарқ қилади ва бозор муносабатларининг барча умумий жиҳатларига эга ҳисобланади. Шу билан бирга, агрохизмат аграр соҳа билан боғлиқ бошқа барча иқтисодий-ижтимоий жараёнларни ҳам қамраб олади. Яъни, турли хил агрохизмат кўрсатиш (молиявий, ташкилий, ҳуқуқий, техник, ахборот, экологик ва бошқа) фаолияти билан шуғулланади ва ишлаб чиқаришнинг пировард натижасига билвосита ўз таъсирини кўрсатади.

Рақамли иқтисодиётга ўтиш шароитида агрохизмат хизматларини ташкил этиш аграр соҳа маҳсулот етиштирувчилар талабларидан келиб чиқиб амалга оширишни тақозо этади. Бугунги кунда аграр соҳа хизмат кўрсатувчи агрохизмат тизимини ривожлантириш ва улар фаолиятини такомиллаштиришнинг зарурияти қуйидагиларда ўз аксини топади:

– хўжалик юритишнинг турли шаклидаги субъектлар – аграсаноат корхоналари, фермер ва деҳқон хўжаликлари сони ва уларга бириктирилган ер майдонлари ўлчамларининг оптималлашуви;

– аграр соҳа маҳсулоти етиштирувчиларнинг асосий қисми, яъни фермер ва деҳқон хўжаликларида молиявий ресурсларнинг етишмаслик муаммоларининг мавжудлиги ҳамда уларнинг иқтисодий жиҳатдан нобарқарорлиги сабабли ҳар бирида барча турдаги агрохизматларни

ташкил қилиш ва сифатли бажариш имкониятининг чекланганлиги;

– аграр соҳа корхоналаридаги мавжуд техникалар, машина ва механизмлар юкламаларининг бугунги тармоқни модернизациялаш талабларига мос эмаслиги ва бунда товар ишлаб чиқарувчилар имкониятларининг ҳисобга олинмаганлиги;

– сифатли ва ўз вақтида агрохизмат хизматларини кўрсатиш орқали аграр соҳа ишлаб чиқариш фаолияти самарадорлигини оширишга эришиш мумкинлиги;

– бугунги бозор муносабатларига мос равишда хўжалик юритувчи субъектларда сифатли, кафолатли ва арзон агрохизмат кўрсатувчи агрохизмат хизматларига бўлган талабнинг ортиши;

– аграр соҳада инновацион технология, яшил технология ва рақамли технологияларнинг тадбиқ этишда тўсиқларнинг мавжудлиги;

– қишлоқда ортиқча иш кучининг агрохизмат хизматларини амалга оширувчи субъектлар (турли мулкчилик шаклларидаги) фаолиятига жалб этилиши ва ҳ.к.

Ҳозирги вақтда хизмат кўрсатиш учун агрохизмат объектларининг ўзларида эркин молиявий маблағларининг етишмаслиги, солиқ тизимида рағбатлантирувчи механизмларнинг етарли даражада жорий этилмаётганлиги, банкдан кредит олишдаги қийинчиликлар аграр соҳани жадал ривожлантириш, агрохизмат хизматлари корхоналарини ташкил этиш асосида қишлоқ аҳолисини иш билан

таъминлаш ва турмуш даражасини оширишга жиддий таъсир қилмоқда.

Аграр тармоқда агрохизматни ташкил этишнинг асосий шартларидан бири ушбу тизим объектларини аграр соҳа тармоқлари маҳсулотларини етиштирувчиларга яқин бўлган масофада ва улар агрохизматидан фойдаланишга қулай шарт-шароитларни яратган ҳолда маҳсулот ишлаб чиқарувчиларнинг талабларидан келиб чиқиб жойлаштириш ва ташкил этиш ҳисобланади.

Шунингдек, агрохизмат тузилмалари учун малакали ишчи ходимларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини янада ривожлантириш, қишлоқ жойларда тадбиркорликни ривожлантириш жараёни учун тегишли илмий-услубий таъминотни янада такомиллаштириш лозим. Шу билан бирга қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқарувчиларини моддий-техник ресурслар билан таъминлаш ва уларга хизмат кўрсатиш жараёнини такомиллаштириш мақсадида қишлоқ хўжалигини моддий-техника ресурслари билан таъминлаш ҳолатини мунтазам баҳолаб бориш ва уларнинг амалиётда самарали ишлатилиши устидан мониторинг ўрнатилиши лозим.

Агрохизмат хизматлар соҳаси ва бозорини барча тоифадаги истеъмолчиларга курсатиладиган хизматлар фаолиятини модернизациялаш ва диверсификациялаш истиқболдаги устувор вазифалардан бири бўлиб ҳисобланади.

Агрохизматда амалга оширилаётган модернизация қилиш

чора-табирлари негизида миллий иқтисодиётимизнинг барча тармоқлари ва соҳаларида барқарор ўсиш суръати таъминланмоқда. Жумладан, 2019 йилда хизматлар ҳажми 193,7 трлн. сўмни ташкил этиб, ўтган йилга нисбатан 113,2 фоизга ошган. Ёки 2020 йилда коронавирус пандемияси шароитида ҳам бу кўрсаткич 218,9 трлн. сўмни ёки 2019 йилга нисбатан 102,3 фоиз ўсишни ташкил қилган [10].

Агрохизматни модернизациялаш сиёсати бу – мамлакат аграр соҳасида унинг таркибий тармоқ ва соҳаларини замонавийлаштириш бўйича барча усул ва дастаклар йиғиндиси бўлиб, у аҳолининг ижтимоий ҳаётига ижобий таъсир этади, инсонларнинг ижтимоий онги ва дунё қарашини ўзгартиради ҳамда уларнинг агросаноат маҳсулотлар ва хизматларга бўлган янги талабини шакллантиради.

Агрохизмат хизматлар соҳасини модернизациялаш бу унинг барча йўналишларини (иқтисодий, ташкилий, молиявий, ижтимоий, бошқариш, кадрлар таъминоти ва ш.к.) ҳамда таркибий субъектлари фаолиятини барча инвестиция ресурслари ҳамда манбаларини мақсадли ва манзилли жалб этган ҳолда замонавий инновацион технологиялар, илмий-услубий ишланмалар ва усуллар асосида интенсив ривожлантириш жараёнлари ва чора-тадбирларини ўз ичига олади.

Агрохизмат хизмат кўрсатиш соҳасини модернизациялашни қуйидаги йўналишлар бўйича амалга ошириш мақсадга мувофиқ. Жумладан:

– агрохизмат кўрсатиш корхоналари фаолиятини комплекс модернизация қилиш ва унинг энг юқори даражасига эришиш;

– агрохизмат кўрсатиш тадбирлари ва жараёнларида фойдаланадиган асосий ва айланма воситаларни модернизациялаш;

– агрохизмат кўрсатиш ходимларининг меҳнатини илмий ташкил этиш ва бошқаришни модернизациялаш;

– агрохизмат кўрсатиш субъектлари ўртасида ва уларнинг истеъмолчилар билан бўладиган молиявий муносабатларни рақамли платформалар негизида шакллантириш;

Агрохизматни диверсификациялаш дейилганда, иқтисодиётда аграр соҳа корхоналар фаолиятини кенгайтириш, аграр тармоқда ишлаб чиқариладиган маҳсулотларни, агрохизматларнинг турларини кўпайтириш, янги-янги бозорларни эгаллаш жараёнлари тушунилади. Соҳа олимлар ўз ишларида диверсификацияни қуйидаги турлар бўйича классификациялашни таклиф қилишган, яъни:

1. Агрохизматда жамланма диверсификация.

2. Агрохизматда горизонтал диверсификация.

3. Агрохизматда вертикал диверсификация.

Агрохизмат хизматлар соҳасида диверсификациялашнинг асосий мотивлари қуйидагилар билан характерланади:

– Агрохизмат кўрсатишнинг янги турларини кўпайтириш ва

агрохизматлар ҳажмини ошириб бориш.

– Агрохизмат кўрсатиш корхоналари ва ташкилотлари учун ўзаро алоқа ва муносабатлар интеграциясини кўчатириш.

– Агрохизмат корхона харажатларини камайтириш ва юқори даромад олишга эришиш.

– Агрохизмат кўрсатиш корхоналарини ривожлантириш ва хизматлар самарадорлигини ошириш учун ресурс тежамкор технологиялар ва интенсив омиллардан самарали фойдаланиш.

– Агрохизмат кўрсатиш корхоналарида инновацион хизмат турларини жорий қилиш ва рақамли иқтисодиёт элементларидан фойдаланиш ҳамда ушбу тадбирларни моддий рағбатлантириш ва ҳ.к.

Хулоса ва таклифлар

Агрохизмат соҳасини ривожлантириш ва соҳа самарадорлигини таъминлаш орқали қишлоқ жойларда аҳоли бандлигини таъминлаш, турмуш фаровонлигини юксалтириш, агротадбиркорликни ривожлантириш, агрохизмат кўрсатиш сифатини юксалтиришимизга эришишимиз мумкин. Агрохизмат соҳасини рақамлаштириш имкониятларидан келиб чиқиб қуйидаги хулоса ва таклифларни амалга ошириш соҳа ривожига хизмат қилади. Жумладан:

Биринчидан, аграр соҳани бугунги мавжуд ва келажакдаги замонавий талабларни инобатга олган ҳолда интенсив ривожлантиришга имкониятлар яратиши.

Иккинчидан, “инкорни инкор қилиш” қонунининг агрохизмат хизмат кўрсатиш соҳасига боғлиқ

ифодаси сифатида бугунги анъанавий эскирган бошқариш воситалари ва усуллари ўрнига ҳозирги замонда жаҳон даражасида кенг қўлланилаётган инновациялар ва рақамли технологиялар асосида ривожлантириш учун шарт-шароитлар яратиш.

Учинчидан, аграр соҳани рақамли иқтисодиёт ва инновацион технологиялар асосида замон талабларига мос ривожлантириш учун аграр соҳада хизмат кўрсатиш субъектлари фаолиятларини модернизациялаш бўйича чора-тадбирлар ва йўл хариталари ишлаб

чиқишни объектив заруриятга айлантириш.

Тўртинчидан, агрохизмат хизмат кўрсатиш соҳасида замонавий агрохизмат турларини кўпайтириш, уларнинг сифатини ошириш ва нархини пасайтириш мақсадида хизмат кўрсатувчилар томонидан ўз фаолиятларини модернизация, диверсификация қилишга ундаши, агрохизматлар бозорида рақобатбардош бўлишларини таъминлашга қаратилган тизимни шакллантириш ва ривожлантиришга устуворлик бериши ва ҳ.к.

ФОЙДАЛАНИЛАДИГАН АДАБИЁТЛАР РУЙХАТИ

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning “O‘zbekiston—2030” Strategiyasi to‘g‘risida PF-158-son Farmoni. Toshkent sh.,2023-yil 11-sentabr. www.lex.uz
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning “2022 — 2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida” PF-60-son Farmoni. toshkent sh., 2022-yil 28-yanvar. www.lex.uz
3. Қ.Ж.Мирзаев, С.Б. Бобоқулов, Б.Қ.Жанзаков. Рақамли иқтисодиёт / Ўқув қўлланма / Самарқанд.: СамИСИ, “СТАП-СЕЛ” МЧЖ. Нашриёт матбаа бўлими, - 2022 й. 153-бет.
4. Yoosuf, Safna Vatakke Kandy Meethal, and B. Seema. "Constraints encountered by beneficiary farmers and extension personnel of agro service centres in Kerala and Suggestions for Improvement." *Journal of Extension Education* 34.2 (2022): 6817-6822.
5. Солодкина Л. А., Шукшин М. И. Экономическое содержание инвестиционного механизма системы агрохизмата //Вестник Челябинской государственной агроинженерной академии. – 2014. – Т. 68. – С. 138-144.
6. Imomqulovna Rahmonova Odinaxon. "QISHLOQ XO ‘JALIGINI RIVOJLANTIRISH VA ISLOH QILISH." *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi* 12.2 (2024): 155-159.
7. Mirzaev K. J., Rahimov Z. K. CLUSTERING OF AGRO SERVICE //Theoretical & Applied Science. – 2020. – №. 6. – С. 731-736.
8. Sheraliev A. DEVELOPMENT OF AGROSERVICE IN OUR REPUBLIC BASED ON MODERNIZATION //Science and innovation. – 2022. – Т. 1. – №. A7. – С. 265-270.
9. Salunkhe S. R., Movaliya J. K. Role of Agro-Service Providers in Agricultural Development //Review Paper. *Advances in Life Sciences*. – 2016. – Т. 5. – №. 11. – С. 4347-4351.
10. www.stat.uz- O‘zbekiston Respublikasi Prezident huzuridagi Statistika Agentligi

CONTENTS

1	MAMLAKATIMIZDA RAQAMLI BANKLAR FAOLIYATI TAKOMILASHTIRISH YO'LLARI	
	S.B.Boboqulov, M.B.Boymurotova	4-11
2	АГРОХИЗМАТ- РАҚАМЛАШТИРИШ, МОДЕРНИЗАЦИЯЛАШ ВА ДИВЕРСИФИКАЦИЯЛАШ	
	К.Ж.Мирзаев	12-19
3	HUDUDİY TURIZM SALOHİYATINI BOSHQARISHNING VOSITALARI	
	Sh.A.Xolbayev	20-26
4	ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ И ИНВЕСТИЦИОННОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ УЗБЕКИСТАНОМ И ГЕРМАНИЕЙ	
	С.Ш.Маматкулова	27-32
5	INNOVATSION FAOLIYATNI MOLIYALASHTIRISH: NAZARIYA VA AMALIYOT	
	D.M.Malikova, I.Sh.Burxonov	33-39
6	ИННОВАЦИОН ИҚТИСОДИЁТДА ТУРИЗМ СОҲАСИНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШНИ ТАЪМИНЛАШ ИСТИҚБОЛЛАРИНИ ПРОГНОЗЛАШНИНГ ЭКОНОМЕТРИК МОДЕЛАРИ	
	Камолиддин Шодиев, Фарходов Азизжон	40-51
7	TO'SIQSIZ TURIZMNI STRATEGIK RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	
	S.B.Sharipov	52-56
8	O'ZBEKISTONDA EKOTURIZMNI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI	
	A.P.Xolmatova	57-63
9	SAMARQAND VILOYATI SANOAT KORXONALARINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	
	J.K.Boymurodov	64-73
10	MAROSIM XIZMATLARI SOHASIDAGI IJTIMOY AHAMIYATI VA NAZARIY JIHATLAR	
	X.T.Meyliyev	74-80
11	SAVDO KORXONALARIDA ISHCHI-XODIMLARNI MODDIY RAG'BATLANTIRISH TIZIMI ORQALI MEHNATNI BAHOLASHNI TAKOMILLASHTIRISH	
	N.Z.Ibragimova	81-88
12	TO'GRIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALAR BILAN INFLATSIYA DARAJASI VA AHOLI O'SISHI YOKI KAMAYISHI O'RTASIDAGI MUNOSABATILARNI EKONOMETRIK MODELLAR BILAN TAHLIL QILISH	
	A.J.Saydullayev	89-102
13	O'ZBEKISTONDA DAVLAT XIZMATLARI KO'RSATISH MILLIY TIZIMINI SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	
	H.Hasanov	103-111
14	JAHONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'SISHI VA GLOBAL INTEGRATSIYA SHAROITIDA, O'ZBEKISTON MOLIYA BOZORI ORQALI INVESTITSİYALARNI JALB QILISH SAMARADORLIGI	

	N.D.Khusanov	112-118
15	МИЛЛИЙ ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНИШИДА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ КОРХОНАЛАРИ РАҚОБАТБАРДОШЛИГИГА ТАЪСИР ЭТУВЧИ ОМИЛЛАР	
	Л.Ш.Кулдошев	119-127
16	XIZMAT KO'RSATISH KORXONADA XODIMLAR MEHNATINI RAG'BATLANTIRISHNING IJTIMOY-IQTISODIY MOHIYATI	
	Sh.Xayrullayev	128-138
17	KICHIK TADBIRKORLIK KORXONALARIDA RISKLARNI BAHOLASH USLUBIYATI	
	Б.М.Турсунов	139-153
18	ХИЗМАТ КЎРСАТИШ КОРХОНАЛАРИДА ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ САМАРАДОРЛИКНИ ОШИРИШ ОМИЛЛАРИ	
	А.Б.Фарходов, Д.Б.Фарходова	154-165
19	САМАРҚАНД ВИЛОЯТИДА МАИШИЙ ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҲАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ	
	Ш.С.Шарифов, Э.Т.Хамдамов	166-172
20	МИЛЛИЙ ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНИШИДА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ КОРХОНАЛАРИ РАҚОБАТБАРДОШЛИГИГА ТАЪСИР ЭТУВЧИ ОМИЛЛАР	
	Н.У.Султанова	173-181
21	KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI TADQIQ QILISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	
	H.R.Rustamova	182-188
22	INNOVATSION FAOLIYATINI RAG'BATLANTIRISH TIZIMI VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	
	Sh.B.Bahodirov	189-194
23	BOG'DORCHILIK TARMOG'IDA AGROKLASTERLAR FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	
	F.Norbekov	195-199
24	PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF NATURAL TOURISM IN OUR COUNTRY	
	M.M.Rabbimov, J.B.Haydarov	200-205
25	ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҲАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ОРҚАЛИ ОИЛА ФАРОВОНЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА ИНСОН КАПИТАЛИДАН ФОЙДАЛАНИШ МАСАЛАСИ	
	Б.Р.Рахматуллаев	206-214